

Från ord till handling – FS rapport om besluten från kongressen 2014

Under Journalistförbundets kongress 2014 beslutade förbundets medlemmar att ge ett antal uppdrag åt Förbundsstyrelsen (FS). Nedan redovisas, beslut för beslut, hur de olika uppdragen tagits om hand och omsatts i verkligheten.

TRYGGHET I ANSTÄLLNINGEN, TRYGGHET I FÖRETAGANDET

Vad beslutade kongressen?

”Att tillsätta och ge direktiv till ett otrygghetsråd, som omfattar såväl anställdas som frilansars villkor”

Vad har hänt?

Den 18 mars 2015 fastställde FS direktiv till arbetet med otrygghetsfrågor. Arbetsgruppen bestod av Jonas Nordling (förbundsordförande) och Katarina Dahlskog (förbundsjurist). Till sig kopplade gruppen en extern och oberoende utredare – frilansjournalisten och författaren Kent Werne. Under kongressperioden har Kent Werne sammanställt sex rapporter om otryggheten i mediebranschen. Syftet med rapporterna har varit både att kartlägga verkligheten och att ge förslag till förbundet om konkreta åtgärder. Följande rapporter har presenterats:

- ”Köparens marknad”. Om otryggheten i mediebranschen.
- ”Frihetens pris”. Om frilansars villkor.
- ”Outsourcad journalistik”. Om produktionsbolag.
- ”Journalistfabriken”. Om journalistutbildningarna.
- ”Omställningen”. Om omställnings- och kompetensutvecklingsfrågor.
- En sammanfattande och avslutande rapport.

Varje rapport, utom den avslutande, har lanserats i samband med särskilda seminarier. Olika opinionsbildande insatser har också genomförts kring rapporterna. Det är kongressen 2018 som har att ta

ställning till hur arbetet ska gå vidare. Läs mer om arbetet här
<https://www.sjf.se/lon-och-villkor/otryggheten-i-mediebranschen>

Vad beslutade kongressen?

"Att tillsätta en utredning om frilansars villkor som bland annat ska titta på frilansars organisationsgrad, inkomst och pensioner."

Vad har hänt?

Gemensamt med PP Pension genomförde Journalistförbundet under 2015, via TNS-Sifo, en enkätundersökning till alla frilansmedlemmar om inkomster och pensioner. Delar av enkätresultaten presenterades sedan i Kent Wernes rapport "Frihetens pris" under hösten 2018 (se ovan). Frågan om frilansars organisationsgrad har inte varit praktiskt möjlig att utreda i enlighet med motionen.

Vad beslutade kongressen?

"Att FS ges i uppdrag att diskutera en försäkringslösning för utebliven betalning vid konkurser med försäkringsmäklare."

Vad har hänt?

Syftet med beslutet var att undersöka möjligheten till en kreditförsäkring som skulle ge frilansar en ökad trygghet i de fall då en uppdragsgivare går i konkurs innan fakturor har betalats. Journalistförbundet samarbetar sedan länge med försäkringsbolaget Gefvert kring företagarförsäkringar. Gefvert fick ett uppdrag att undersöka möjligheten att inrätta en sådan försäkring som motionären tänkt sig. Efter en undersökning av marknaden drogs slutsatsen att det inte var möjligt att inrätta en kreditförsäkringslösning med tanke på de höga kostnader en sådan försäkring skulle medföra. Efter genomförd undersökning har FS därför valt att inte gå vidare med förslaget.

Vad beslutade kongressen?

"Att FS verkar för att sprida korrekt information om vad som skiljer mellan frilansuppdrag och anställning."

Vad har hänt?

Vi har korrekt information på hemsidan om skillnaden mellan uppdragstagare och anställd. Vi sprider denna information under varje

facklig utbildning, under arbetsplatsbesök, i enskilda medlemskontakter, med mera. Läs mera:

<https://www.sjf.se/for-dig-som-ar/frilans/anstalld-eller-frilans-vad-ar-skillnaden>

Vad beslutade kongressen?

"Att förbundet arbetar för att förtursrätten för uppsagda 'blir starkare', dvs att man inte kan ta in bemanningsanställda när det finns personer med företrädesrätt."

Vad har hänt?

Frågan om förtursrätt och inhyrning aktualiseras genom förhandlingsarbetet på olika företag, inte minst inom Mittmedia, där förbundet under 2016 drivit ett flertal centrala förhandlingar just utifrån den problematik som kongressuppdraget berör – det vill säga att arbetsgivaren hyr in personal i en situation då det kan finnas företrädesberättigade tidigare anställda. Inga av fallen har, av olika anledningar, varit möjliga att driva till domstolen, men att förbundet systematiskt förhandlat måste ses som en bidragande orsak till att ett stort antal bemanningsanställda inom det koncerninterna bolaget Mittmedia Kompetens har anställts direkt av moderbolaget Mittmedia AB.

Medieföretagens användande av bemanningsföretag var högprioriterad i 2016 års avtalsförhandlingar, och ledde fram till en uppgörelse som formaliserats genom lokala avtal på de företag som huvudsakligen berörs av förbundets bemanningsavtal. Denna uppgörelse innebär, att bemanningsanställda journalister som är utbokade på vakanta tjänster ska omfattas av samma avtalsvillkor som de journalister som är direkt anställda av de inhyrande företagen.

Behovet av stärkt lagstiftning i frågan har förbundet lyft inom TCO i samband med olika remissvar.

Vad beslutade kongressen?

"Att FS ges i uppdrag att ta fram en strategi för hur intåget av produktionsbolag på redaktionerna kan mötas."

Vad har hänt?

FS strategi innebär att förbundet fortlöpande arbetar med frågan på olika plan.

I rekryteringsarbetet har vi systematiskt identifierat och vänt oss till vissa utvalda produktionsbolag i syfte att värva och organisera medlemmar.

I kollektivavtalsarbetet har vi arbetat för inkoppling av relevanta företag i den mån de är medlemmar i Medieföretagen och i övrigt med att direkt teckna avtal med företagen. Vi har även ställt krav i de centrala avtalsförhandlingarna innebärande att arbetsgivaren ska tillse att anlitade produktionsbolag har kollektivavtal.

I debatten i samband med #metoo-kampanjen har vi lyft behovet av en "branschstandard" eller motsvarande för att tillförsäkra anställda inom produktionsbolagen skäliga villkor.

Vi har genomfört flera riktade utbildningar till förtroendevalda om hur de genom MBL:s regler kan påverka villkoren för extern arbetskraft.

Kent Wernes tredje rapport berörde specifikt frågan om produktionsbolag (se ovan).

Vad beslutade kongressen?

"Att genomföra en enkätundersökning bland förbundets medlemmar för att utreda åldersdiskriminering."

Vad har hänt?

Frågan om åldersdiskriminering har drivits under avtalsförhandlingarna – under 2016 genom att vi ställde krav på diskrimineringsgranskning av avtalen och under 2017 genom att vi ändrade en potentiellt åldersdiskriminerande skrivning om förkortad uppsägningstid för äldre medarbetare i flera av avtalen.

Vi har även lyft frågan, direkt eller indirekt, när vi diskuterat kompetensutveckling – till exempel genom Jonas Nordlings deltagande i paneldiskussion vid MEG under 2017.

En specifik enkät för att utreda åldersdiskriminering har emellertid inte genomförts under kongressperioden.

REKRYTERING AV NYA MEDLEMMAR

Vad beslutade kongressen?

"Att FS ges i uppdrag att ägna stor kraft åt frågor kring medlemsrekrytering, medlemsvård och villkoren för medlemskap i Journalistförbundet"

Vad har hänt?

Förbundet har avsevärt strukturerat och intensifierat sitt rekryteringsarbete. Kansliets resurser har omprioriterats för detta ändamål. Kansliet har också genom informations- och utbildningsinsatser försökt öka klubbarnas och de förtroendevaldas aktivitetsgrad i rekryteringsarbetet, samt försöka förmå klubbarna att fånga upp medarbetare med nya arbetsuppgifter som arbetar under redaktionell arbetsledning.

Vi har ökat det digitala rekryteringsarbetet för rekrytering av studenter och har även en ny strukturerad modell för att omvandla studentmedlemmar till yrkesaktiva medlemmar. Medlemsservicen förstärks genom att vi omorganiserar kansliet och automatiserar vissa idag manuella arbetsuppgifter och därmed kan frigöra resurser för bättre medlemsvård.

Vi har också startat med annonsering i Googles sökresultat och i sociala medier för att kunna nå nya grupper av potentiella medlemmar.

Vad beslutade kongressen?

"Att förbundet ser till att det finns pengar centralt att söka för att klubbar och distrikt, i samråd med kansliet, ska kunna besöka utbildningar"

Vad har hänt?

Det har funnits möjlighet för klubbar och distrikt att söka medel för att genomföra rekryterande insatser gentemot journalistutbildningarna. Frilansklubbar har också sökt och fått bidrag för detta. Pengarna har bekostat bland annat förrättningsarvode till de förtroendevalda frilansarna och kringkostnader för genomförda möten. Årligen har det handlat om summor kring 20 000 kronor.

FÖRBUNDETS INTERNA ORGANISATION

Vad beslutade kongressen?

"Att FS ges i uppdrag att tillsätta en utredning i enlighet med andemeningen i motion 54 (om SJF:s framtida organiserande roll i ett medielandskap i kraftig förändring)

Att uppdragsjournalisters ställning och gränsdragningar kring deras arbetsmarknad ska vara en naturlig del i utredningen."

Vad har hänt?

FS har under hela mandatperioden arbetat med en intern utredning om såväl gränserna för medlemskapet (inklusive de så kallade uppdragsjournalisternas ställning) som förbundets interna organisation. Utredningen färdigställdes under 2016, och diskuterades löpande i FS och styrelsens arbetsutskott (AU).

Utifrån utredningens slutsatser har FS tagit fram förslag på förändrade skrivningar i stadgarna om medlemskap och intern organisation, med mera (se särskilt beslutsunderlag till kongressen).

JOURNALISTIKENS VÄRDE

Vad beslutade kongressen?

"Att kräva att regeringen tillsätter en utredning av konsekvenserna på den svenska mediemarknaden får för nyhetsrapportering, granskning av makten och själva demokratin."

Vad har hänt?

Även om det inte var ett resultat att kravet i detta kongressbeslut, tillsatte regeringen under 2015 en medieutredning. Till särskild utredare utsågs Anette Novak och ett slutbetänkande presenterades 2016 – "En gränsöverskridande mediepolitik" (SOU 2016:80). Journalistförbundet deltog i utredningen som remissinstans och hade löpande kontakter med utredaren under hela arbetet.

Förbundet deltog också aktivt i utredningsarbetet genom att vi gemensamt med utredarna genomförde en opinionsundersökning bland våra yrkesaktiva medlemmar om hur journalisterna själva upplever utvecklingen i mediebranschen och hur den påverkat deras möjligheter att bedriva kvalitativ nyhetsrapportering.

Läs mer om förbundets kommenterar till utredningens slutsatser här <https://www.sjf.se/nyheter/201611/journalistforbundet-kommenterar-medieutredningen>

Vad beslutade kongressen?

"Att SJF arbetar för att väcka opinion om värdet av en oberoende journalistik och dess betydelse för att bygga ett demokratiskt tolerant samhälle, att SJF arbetar för att till sina medlemmar nå ut med och förankra relevanta yrkesetiska regler för journalister, och att SJF vid nästa kongress redovisar ovan nämnda arbete."

Vad har hänt?

Att alltid påtala den oberoende journalistikens värde för ett demokratiskt samhälle är, och har alltid varit, en av förbundets huvudsakliga uppgifter. Detsamma gäller arbetet för yrkesetiken. Att redogöra för alla tillfällen då dessa uppfattningar har kommit till uttryck låter sig inte göras – vi får i stället hänvisa till verksamhetsberättelserna för de respektive åren inom kongressperioden, då bland annat Yttrandefrihetsgruppens och Yrkesetiska nämndens arbeten finns redovisade. Dessa finns öppet tillgängliga på förbundets hemsida.

Vad beslutade kongressen?

”Att intensifiera arbetet med att stärka den fria journalistiken inom organisationspressen och att informera journalister och tidningsägare om den policy som Journalistförbundet tagit fram kring organisationstidningar. Att intensifiera arbetet med att stärka den fria journalistiken i tidningar inom offentlig sektor.”

Vad har hänt?

Journalistförbundet har i ett antal specifika ärenden under kongressperioden haft anledning att påtala förbundets policy för en oberoende organisationspress och värdet av oberoende journalistik inom den offentliga sektorn. Även i andra sammanhang har policyn påtalats – till exempel då förbundet deltagit i den särskilda dag för organisationspressen som anordnats av Sveriges Tidskrifter, senast i mars 2017 då förbunds ordförande Jonas Nordling deltog i paneldiskussioner om värdet av en fri och granskande organisationspress.

Vad beslutade kongressen?

”Att under den kommande kongressperioden prioritera arbetet för hur vi som yrkesförbund ska skapa goda förutsättningar för lokal journalistik.”

Vad har hänt?

Frågan har varit prioriterad inte minst i arbetet gentemot medieutredningen (se ovan) och debatten om ett förändrat presstöd. Förbundsordförande Jonas Nordling har lyft frågan i åtskilliga kolumner, podcastavsnitt och i direkta möten med många journalister på redaktioner runtom i hela landet. Journalistförbundet uppmärksammar och debatterar kontinuerligt journalistikens, och inte minst den lokala journalistikens, villkor.

Vad beslutade kongressen?

*"Att definiera begreppet journalistik tydligare inom SJF, att förbättra sjf.se så att det där tydligt framgår vad som är journalistik och vem som är journalist.
Att inleda ett arbete med att ta fram informationsmaterial som tar upp och berättar brett om journalistik och journalistrollen.
Att driva en upplysningskampanj om betydelsen av journalistik för demokratin."*

Vad har hänt?

Under kongressperioden har YEN och Yttrandefrihetsgruppen arbetat mer utåtriktat. Båda förbundsorganen har tagit fram informationsfilmer om yrkesetik respektive yttrandefrihetsfrågor. Frågorna är ständigt närvarande i förbundets verksamhet (se ovan, med hänvisning till verksamhetsberättelserna).

Frågan om journalistrollen och journalistikens gränser har i hög grad varit närvarande i utredningsarbetet kring förbundets interna organisation (se ovan) – och de förslag till stadgeändringar som följt utifrån detta.

UPPHOVSRÄTT

Vad beslutade kongressen?

"Att FS tydliggör att kopieringstillfälle kan jämföras med publicering samt att samråd ska ske med seniordistriktet inför nästa utlysande av rekreationsstipendiet."

Vad har hänt?

Journalistförbundet delar ut stipendier. Stipendiemedlen kommer huvudsakligen från kopierings- och upphovsrättsersättningar från Bonus Copyright Access, för kopiering av texter/bilder, samt till mindre del från upphovsrättsersättningar från CopySwede (tv-program). Behörig att söka är alla som någon gång under de senaste tre åren har haft texter och/eller bilder publicerade i svenska tryckta tidningar eller tidskrifter, eller haft bilder publicerade i svenska böcker och alla som medverkat i produktioner av svenska tv-program som sänts i SVT, TV4 AB, TV3 och Kanal 5.

Bakgrunden till kongressbeslutet är en motion från seniordistriktet, som uttryckte en oro att kravet på publicering inom en treårsperiod utesluter seniormedlemmar. Därför skulle FS tydliggöra att även ett kopieringstillfälle kan jämföras med en publicering – vilket kan innebära att en äldre artikel som kopierats inom treårsperioden också kan kvalificera en sökande till stipendier.

Förbundskansliet har genomfört samrådsmöten med seniordistriktet vid två tillfällen under kongressperioden och tydliggjort detta. Det ”rekreationsstipendium” som beslutet nämner är stipendiet till Riva del Sole, som inte längre kallas för ett rekreationsstipendium. 2016 var tre av 40 stipendiater seniorer och 2017 var en av 20 stipendiater senior.

Vad beslutade kongressen?

”Att tillsätta en utredning om tidningsutgivares strategi för frilansmaterial.”

Vad har hänt?

Hur medieföretag använder frilansmaterial har varit en ständigt närvarande fråga under kongressperioden, med anledning av de oskäligen avtalsförslag som flera tidskriftsföretag skickat ut till sina frilansande medarbetare med mer eller mindre långtgående krav på överlåtelse av upphovsrätt.

Förbundet har under perioden prövat en rad olika arbetssätt för att hantera frågan kring de så kallade fulavtalen, och har därigenom skaffat sig en bra bild av drivkrafterna bakom hur företagen använder frilansars material. Inte minst har detta skett i direkta kontakter och förhandlingar med enskilda företag, och genom samarbeten med andra upphovsmannaorganisationer inom mediebranschen (SFF, Svenska tecknare och BLF, i första hand).

Frågan berörs också i Kent Wernes andra rapport.

ARBETSMILJÖ

Vad beslutade kongressen?

”Att FS ges i uppdrag att initiera nya arbetsmiljöavtal med arbetsgivaren med fokus på den psykosociala arbetsmiljön.”

Vad har hänt?

I 2016 års kollektivavtalsförhandlingar har förbundet bland annat krävt en partsgemensam implementering av den nya föreskriften om social och organisatorisk arbetsmiljö. Detta krav ledde fram till en skrivning om ett partsgemensamt arbete till stöd för det lokala arbetsmiljöarbetet, särskilt med tonvikt på den nya föreskriften.

I 2017 års avtalsrörelse ställdes krav på ett nytt arbetsmiljöavtal, liksom en prolongering av den befintliga arbetsgruppen om arbetsmiljö och

partsgemensamma riktlinjer kring gränslöst arbete. Kraven utmynnade i en arbetsgrupp på dagspressområdet, med uppgift att bevaka särskilt arbetstidsfrågor ur arbetsmiljösynpunkt och att arbeta konsultativt gentemot lokala parter i bland annat arbetstidsrelaterade arbetsmiljöfrågor.

Under kongressperioden har det också förts diskussioner med övriga förbund som är parter i det befintliga arbetsmiljöavtalet på dagspressområdet (Unionen och GS).

Vad beslutade kongressen?

"Att FS under den kommande mandatperioden samlar in kunskap och sprider information kring skiftarbete."

Vad har hänt?

Inför avtalskonferensen hösten 2015 genomförde vi en enkät till våra klubbar med bland annat frågor om skiftarbete. Resultatet av denna enkät redovisades i samband med konferensen och utgör ett underlag inför avtalsförhandlingarna.

Utöver att frågan är närvarande genom bland annat arbetsmiljökurser och löpande rådgivning överenskom förbundet och Medieföretagen i 2017 års avtalsrörelse om en särskild arbetsgrupp som ska se över befintliga arbetstidsregler på dagspressavtalet. I detta ingår att samla information för att få en gemensam uppfattning om omfattning av exempelvis skiftarbete inom detta avtalsområde.

KOMPETENSUTVECKLING

Vad beslutade kongressen?

"Att ge FS i uppdrag att fortsätta arbetet för att förbundets medlemmar ska erbjudas den kompetensutveckling de behöver i sina yrkesroller."

Vad har hänt?

Fråga har under kongressperioden varit närvarande i förbundets olika delar, på en rad olika sätt.

Kompetensutveckling var en prioriterad fråga i 2016 års avtalsförhandlingar, bland annat genom vårt krav på ett centralt kompetensutvecklingsråd. Denna fråga ska tas vidare direkt med Medieföretagens styrelse. I 2016 års avtal infördes också löneprocessen som avtal, vilket innebär ett ökat fokus på kompetensutveckling. Detta har också tagits upp på partsgemensamma utbildningar och seminarier

om löneprocessen. Även under 2017 års avtalsrörelse ställdes krav kring kompetensutveckling.

Förbundet har även gett inspel till det arbete som TCO driver 2017-2018 om kompetensutveckling. Servicebolaget erbjuder och utvecklar fortlöpande sin utbildningsverksamhet. Förbundet erbjuder genom upphovsrättsmedel stipendier för kompetensutveckling.

Journalistförbundet har inom ramen för förhandlingarna mellan PTK och Svenskt Näringsliv gällande nytt Omställningsavtal försökt hitta utbyggda system för kompetensutveckling.

Vad beslutade kongressen?

"Att förbundet verkar för att fler medlemmar får kompetensutbildning i medieföretagens affärsmodeller och ekonomiska flöden och att förbundet verkar för att fler medlemmar får verktygen att kunna kräva rätten till insyn i medieföretagens affärsmodeller och ekonomiska flöden."

Vad har hänt?

Frågan tangerar arbetet för kompetensutveckling i stort (se ovan) och arbetet, i avtalsrörelser och annorstädes, för att stärka samverkan mellan klubbar och arbetsgivare på det lokala planet. Vi har även informerat om PTK:s utbildning för bolagsstyrelseledamöter och har under kongressperiodens avtalskonferenser delat ut PTK:s då nyutgivna bok om bolagsstyrelsefrågor. Förbundet har en representant i den grupp inom PTK som arbetar med utbildningsfrågorna. Fråga om facklig insyn i företagsfrågor är närvarande på varje facklig grundkurs, genom att vi utbildar deltagarna i regelverken i MBL och Utvecklingsavtalet.

SOCIALFÖRSÄKRINGSFRÅGOR

Vad beslutade kongressen?

"Att Journalistförbundets kansli fram till Socialförsäkringsutredningens slutbetänkande högprioriterar frågan om socialförsäkringarna, i synnerhet den delen som berör frilansjournalister och egenföretagare och att efter utredningens förslag har kommit utvärdera vad vårt och/eller TCOs arbete har gett för effekt i syfte att ta lärdom inför framtiden."

Vad har hänt?

Förbundet har i en rad olika forum – såväl internt, inom förbundets olika delar och inom samarbetsorganisationerna TCO och klys, som externt, i debattartiklar och seminarier – lyft frågan om behovet av att anpassa socialförsäkringssystemen till egenföretagares och kombinatorers villkor.

Under Almedalsveckan 2017 genomförde förbundet, tillsammans med Klys, ett särskilt seminarium just för att utvärdera slutsatserna av socialförsäkringsutredningen. TCO har i flera sammanhang lyft egenföretagares ställning i systemen för sjukförsäkring och A-kassa – vilket är ett direkt resultat av påverkansarbete från Journalistförbundet och andra förbund som organiserar egenföretagare. Läs mer här <https://www.tco.se/publikationer2/Pub2013/35-forslag-for-en-bättre-sjukforsakring/>

Förbundskansliet har i diskussion med Frilans Riks följt upp förbundets arbete i socialförsäkringsfrågor för frilansar.